

Sanja Škrgatić, prof.,
ravnateljica Centra za kulturu *Dr. I. Kostrenčić*, Crikvenica

Prikaz knjige:
Đurđica Ivančić Dusper, CRKVENICA PO SVOJU,
Centar za kulturu *Dr. Ivan Kostrenčić*,
Crikvenica, 2012.

Kada smo 2000. godine Đurđica Dusper i ja započele suradnju, nismo ni slutile da će nas to dovesti do čak 6 knjižnih naslova – šest izdavačkih projekata posvećenih kulturnoj baštini Crikvenice, a do ljeta ove, 2012., godine dovršavamo i sedmi. U prosjeku, to je jedna knjiga svake druge godine. Kako je ovo 14. knjiga u biblioteci *Cirkul*, možemo zaključiti da je Đurđica Dusper naš najplodniji autor, čije pero nikada ne miruje, zapravo, u skladu s vremenom, čija tipkovnica stalno radi.

Žar istraživanja nije se smanjio umirovljenjem i povlačenjem iz društvenih žarišta urbane Rijeke. Nastavila je istraživati i pisati jer je to njena snažna potreba, mogli bismo zaključiti egzistencijalna, koja bi se mogla sažeti u jednu rečenicu – parafraziranu poznatu Descartesovu izreku: Pišem – dakle postojim.

Ali, nije to pisanje radi pisanja. To je pisanje s ciljem da se dio naše povijesti i tradicije ove sredine sačuva i na taj način zaštiti. Njeni su tekstovi podjednako zanimljivi i širokoj čitateljskoj publici i etnologima, povjesničarima i svima kojima trebaju podatci o životu Crikvenice prošloga, 20. st., jer su

to egzaktni podaci, prikupljeni od živućih sugovornika. Stoga nije čudo da je Đurđica naš, u okviru Biblioteke *Cirkul*, najčitaniji autor. Neke od njenih knjiga već su davno rasprodane, a čitatelji svako-toliko traže njen prvijenac *Pod murvicun* ili *Suhore*, kojih više nemamo na zalihama.

Odlika njenog pisanja zavičajne su teme pretočene na papir najčešće kroz dijalektalni govor ove sredine. Naime, autorica u svim svojim knjigama, osim u knjižici vodiču *Putevima naših starih*, koja je pisana standardnim hrvatskim jezikom, dakle, u svim svojim knjigama nastoji zabilježiti i sačuvati govor Crikvenice, i to one s početka 20. stoljeća, uključujući mnoštvo starijih izraza i govornih oblika, koji se još mogu čuti u razgovoru starijih Crikveničana.

Jeziku, točnije riječima, posvetila je i svoje leksičko djelo – nazvavši ga *Crkveniški besedar*, a kako bi naglasila važnost crikveničke čakavice, ujedno je, iz praktičnih razloga, stvorila i jednu posve novu riječ *besedar*, koja je prilično smisljena i u ovom slučaju potpuno opravdana.

U međuvremenu je nastavila prikupljati riječi koje su se koristile u svakodnevnom govoru ove sredine. Kao sasvim logičan slijed bio je početak suradnje s mladom znanstvenom novakinjom u Zavodu za lingvistička istraživanja HAZU, dr. sc. Martinom Bašić. Tako je Martina započela znanstvenu obradu leksičkog blaga koje je Đurđica skupila u proteklom razdoblju. Ovu sam suradnju bila prvi put najavila prigodom predavanja o jeziku Crikvenice, koje je Martina Bašić bila održala u prosincu 2010. godine, a vjerujem da ćemo uskoro imati zadovoljstvo i u rukama držati ovo zajedničko autorsko djelo, *Rječnik crikveničkoga govora*.

Crikveničkom čakavicom pisana je i ova najnovija knjiga Đurđice Ivančić Dusper *Crkvenica po svoju*, pa je bilo logično da se u njeno oblikovanje uključi i Martina Bašić, u ulozi savjetnice za čakavski jezik i pravopis.

Sve dosadašnje autoričine knjige započinju nekom kratkom rečenicom u obliku mota, kako sama voli reći, ili svojevrsnim podnaslovom koji malo podrobnije govori o sadržaju. Ovoga je puta kao moto odabrala čakavsku pjesmu Željka Ivančića – Ivanjice *Kirske ribarice*, koja sažima sliku i duh stare ribarske Crikvenice, kako je se nostalgичno vole sjećati naši stariji sugrađani – redovito pritom ističući da su to bila lijepa vremena, a ne kao ova danas. Ali, svako vrijeme ima svoju ljepotu i svoju ružnoću. Svako vrijeme donosi i radost i suze – čega je potpuno svjesna i autorica, Đurđica Dusper. U njenim ćemo tekstovima uvijek naći realnu sliku, bez uljepšavanja, što je osobina objektivnog profesionalnog novinarstva. Ona piše o jednom drugom licu Crikvenice, zapravo o naličju nekad sjajne turističke Crikvenice, pa tako u priči *Kaban* piše o siromaštvu i *mizeriji* stanovnika Kale bilježeći kako se nekada s gorkom porugom govorilo da se ... *jednen kabanon pokriva cela familija*. Piše o *papučama* kućne izrade, koje su se nosile umjesto skupih kožnih *postola*,

piše o djeci željnoj slatkih *galetica*. Crikveničkim *ribarima i ribaricama* posvećuje gotovo trećinu knjige. Čitajući, doživljavamo ih kao stvarne osobe koje su se sa svojim sudbinama borile svakodnevnim malim šalama, kao osobe ponekad tužne, ponekad zlobne, a tako pune života i snage. O njima doznajemo kroz pripovijedanja i sjećanja autoričinih sugovornika. Glavna lica crikveničke Kale, Zondinka i Ursa Pekovica, čiji se smijeh već dugo ne može čuti, kroz sažete i duhovite dijaloge oživljavaju pred čitateljem. Na sličan način uobličene su i druge teme: *Bakarski baškoti*, *Željeznička postaja Plase*, *Konpir*, *Livada zi sna*, *Bunker*...

Dio knjige posvećen je novijoj Crikvenici, koja se mijenja iz dana u dan pred očima njenih žitelja, a te promjene autorica povezuje s demografskim promjenama, odnosno migracijama stanovništva uvjetovanim mahom ratnim zbivanjima koja su u prošlosti, pa i nedavnoj, pogađala Europu i našu zemlju. Ova zbirka završava pripovijetkom znakovita naziva: *Neka druga Crkvenica*, kojom autorica kao da nas želi navesti na zaključak o kraju jedne epohe, u kojoj je Crikvenica *bila po svoju* – različita od drugih, cjelovita i jedinstvena sredina karakterističnog duhovnog ozračja, čije se osobitosti u novije vrijeme gube pod sveopćim naletima globalizacije i standardizacije i drugih novovjekih procesa.